

PATVIRTINTA

Mažeikiai lopšelio-darželio „Linelis“
direktorius

2017 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. V1-199

**MAŽEIKIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO "LINELIS"
PREVENCINIŲ PROGRAMŲ, INTEGRUOJAMŲ Į UGDYMO TURINĮ,
ĮGYVENDINIMO TVARKOS APRAŠAS**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mažeikių lopšelio-darželio "Linelis" (toliau - Darželis) integruojamų į ugdymo turinį prevencinių ir kitų socialinės ir emocinės kompetencijos programų įgyvendinimo tvarkos aprašas (toliau - Aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro įsakymu "Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo 2017 m. kovo 22 d. Nr. V-190 ir Mažeikių rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu „Dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Mažeikių rajono mokyklose tvarkos aprašo tvirtinimo“ 2017 m. spalio 3 d. Nr. A1-2044.

2. Apraše vartojamos sąvokos:

2.1. Prevencija - priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnus. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio j(s) vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

2.2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, vaiko asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką Darželyje, kurioje vaikai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė yra išklausiama ir vertinama.

2.3. Prevencinė veikla - visos Darželyje įgyvendinamos prevencinės priemonės, vykdomos per programas, projektus, akcijas, informacinius ir kitus renginius, pedagogų kvalifikacijos tobulinimą.

2.4. Prevencijos priemonės - priemonės, nukreiptos į visus Darželio vaikus, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems vaikams, kuriems Darželyje taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

2.5. Prevencinė programa - struktūrinė, formalizuota ir pagal iš anksto apibrėžtą modelį kryptingai ir sistemingai įgyvendinama prevencinė veikla.

2.6. Prevencinių programų tikslas - visuminis žinių, gyvenimo įgūdžių, nuostatų ir vertybių ugdymas.

2.7. Integruojamoji programa – bendriesiems gebėjimams ugdyti skirta programa, integruojama į visų ugdymo sričių ar dalykų programas.

2.8. Metodinė priemonė – prevencinės veiklos įgyvendinimo procese naudojama medžiaga, kurioje pateikiami metodai, būdai ir kitos priemonės bendriesiems vaikų gebėjimams ugdyti.

II. PREVENCINIŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

3. Į Darželio ugdymo turinį integruojamos Programos:

3.1. "Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa".

3.2. Tarptautinė vaikų socialinių įgūdžių ugdymo programa "Zipio draugai".

3.3. Nacionalinė programa "Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa".

3.4. Sveikatos stiprinimo programa „Augu sveikas“.

4. Programų turinys, atsižvelgiant į ugdymo ypatumus ir atitinkamos prevencinės veiklos poreikį, pritaikytas kiekvienam amžiaus tarpsniui ir apima ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą.

5. "Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa".

5.1. Programa parengta įgyvendinant Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. IX-2110, 31.3 punktą ir Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programos įgyvendinimo 2005 metų priemonių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 7 d. nutarimu Nr. 250, 1.4 priemonę.

5.2. Programa skiriama kenksmingų ir psichiką veikiančių medžiagų – buitinių cheminių medžiagų, vaistų, alkoholio, tabako, narkotikų ir kitų psichiką veikiančių medžiagų – vartojimo bendrajai (pirminei) prevencijai vykdyti.

5.3. Programos tikslas – ugdyti asmenį, motyvuotą sveikai gyventi, nevartoti alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų.

5.4. Programos uždaviniai:

5.4.1. siekti, kad ugdytiniai suprastų neigiamą alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikį žmogaus sveikatai ir visuomenei;

5.4.2. skatinti sveiko, turiningo gyvenimo nuostatų ir įgūdžių ugdymąsi;

5.4.3. ugdyti gebėjimus, skatinančius atsisakyti alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, prireikus kreiptis pagalbos ir konstruktyviai spręsti problemas;

5.4.4. ugdyti kritinį mąstymą, atsakomybę už savo veiksmus ir elgesį;

5.4.5. suteikti informacijos apie prevencinės, medicininės, psichologinės, socialinės.

5.5. Siekiant išskeltų uždavinių, laikomasi šių principų:

5.5.1. diferencijavimo – prevencinio ugdymo uždaviniai diferencijuojami skirtingo amžiaus koncentrams, ugdymo procesas organizuojamas atsižvelgiant į vaiko ar vaikų grupės ypatumus ir ypatingus poreikius;

5.5.2. kontekstualumo – atsižvelgiama į aplinkos (regiono, miesto, mokyklos, bendruomenės) ypatumus, remiamasi patirties pavyzdžiais;

5.5.3. integralumo – siekiama vaiko asmenybei daromo poveikio visybiškumo, t. y. neapsiribojama vien švietimu sveikatos srityje, bet integruotai ugdomi mokinių gebėjimai, įgūdžiai ir vertybinės nuostatos;

5.5.4. konstruktyvumo – atskleidžiamos ne vien problemos, bet skatinama ieškoti konstruktyvių jų sprendimo būdų;

5.5.5. veiksmingumo – siekiama geros prevencinio ugdymo kokybės rezultatų vykdant bendrąją prevenciją laiku ir sistemingai, numatant ir apibrėžiant orientacinius ugdytinių pasiekimus, užtikrinant tinkamą mokytojų kvalifikaciją.

5.6. Programos struktūra ir turinys:

5.6.1. Programa yra sudedamoji ugdymo turinio dalis, ji glaudžiai susijusi su bendrosiomis programomis.

5.6.2. Programos struktūra ir turinys remiasi ugdymo turinio formavimo koncentrais:

- turinys sudaromas atsižvelgiant į ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo uždavinius;
- tematika daugiausia apima tas pačias temas, pateikiama vis išsamesnė informacija apie alkoholį, tabaką ir kitas psichiką veikiančias medžiagas aukštesnėse ugdymo pakopose;
- pasiekimai aprašomi apeliuojant į vis didesnę savarankiškumą ir atsakomybę už save ir kitus, į aktyvią poziciją, veiklumą;
- siekiant užsibrėžtų kiekvienam koncentrai uždavinių, pateikiamos reikalingos vaikams įgyti žinios, gebėjimai ir vertybinės nuostatos.

5.6.3. Programos turinys konkretizuojamas atsižvelgiant į Darželio poreikius. Apie konkrečių temų parinkimą ikimokyklinėse ir priešmokyklinėse grupėse sprendžia auklėtojas,

atsižvelgdamas į vaikų amžių, patirtį, individualius ar grupės poreikius, ugdomosios veiklos pobūdį.

6. Tarptautinė vaikų socialinių įgūdžių ugdymo programa "Zipio draugai":

6.1. Programos „Zipio draugai“ tikslas – padėti vaikams iš(si)ugdyti socialinius bei emocinių sunkumų įveikimo gebėjimus, siekiant vaikų geresnės vaikų psichikos sveikatos ir emocinės gerovės.

6.2. Programa skirta 5–7 metų vaikams.

6.3. Programa gerai dera su bendrosiomis ikimokyklinio ugdymo ir mokyklų programomis ir jas papildo. Ji siūlo visą sistemą gerai apgalvotų būdų ir metodų bei konkrečių praktinių užduočių, padedančių pedagogams ugdyti kasdieniniam vaiko gyvenimui ir bendravimui taip reikalingus socialinius ir sunkumų įveikimo gebėjimus.

6.4. Vaikai vienerius mokslo metus dalyvauja 24 kas savaitinėse programos valandėlėse, kurių kiekvienos trukmė – 45 minutės. Vedant valandėles, vaikams skaitomi pasakojimai apie vabaliuką Zipį ir jo draugus. Vaikams skaitoma 6 temomis: „Jausmai“, „Bendravimas“, „Tarpusavio santykių užmezgimas ir nutraukimas“, „Konflikto sprendimas“, „Pasikeitimo ir netekties išgyvenimas“ ir „Įveikiame“. Pasakojimų veikėjai susiduria su įvairiais gyvenimo sunkumais, išgyvena stiprius jausmus ir ieško būdų, padedančių įveikti problemas bei pasijusti geriau. Valandėles vaikams veda programos „Zipio draugai“ pedagogo kvalifikaciją įgiję grupės/socialiniai pedagogai.

7. Nacionalinė programa "Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa":

7.1. tai vaikų ir jaunuolių asmeninių ir socialinių įgūdžių ugdymo ir lavinimo programa, kurios tikslas - parengti vaikus ne ku daugiau žinančius, o savimi pasitikinčius, komunikabilius, įvairius gyvenimo sunkumus įveikti gebančius žmones.

7.2. Programa suskirstyta į kelias dalis pagal amžiaus grupes, vienu jų - skirta ikimokyklinio amžiaus vaikams.

7.3. Kiekvienoje dalyje išskiriamos 5 vaikų vystymosi sritys:

- savimonė,
- priklausymas grupei,
- poreikiai, teisės ir atsakomybė,
- kasdienės situacijos,
- rizikos situacijos.

7.4. Pagal šias sritis ugdomi įvairūs įgūdžiai, atitinkantys to amžiaus vaikų gyvenimo ypatumus, poreikius, dažniausiai kylančias problemas, sunkumus.

8. Sveikatos stiprinimo programa „Augu sveikas“.

8.1. Darželio Sveikatos stiprinimo „Augu sveikas“ programa atnaujinta vadovaujantis Darželio strateginiu veiklos planu, metų veiklos planais, aktyviu Darželio dalyvavimu įvairiuose sveikatingumo projektuose.

8.2. Programa siekiama formuoti ugdytinių sveikos gyvensenos įgūdžius, prisidėti prie vaiko dvasinio, fizinio, psichinio, socialinio pajėgumo ir gerovės, bendromis pedagogų bei bendruomenės pastangomis kurti integruotą, visa apimančią sveikatos stiprinimo sistemą bei sveikatai palankią aplinką.

8.3. Programa parengta ir atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr.V-684/ISAK-1637 „Dėl mokyklų pripažinimo sveikata stiprinančiomis mokyklomis tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir lopšelio-darželio „Linelis“ direktoriaus 2017-03-10 d. įsakymu Nr. V1-90 „Dėl strateginio plano tvirtinimo 2017-2019 metams“.

8.4. Programą įgyvendina Darželio administracija, pedagogai, sveikatos specialistai, nepedagoginiai darbuotojai, ugdytiniai ir jų tėvai.

8.5. Programos tikslas – formuoti ugdytinių sveikos gyvensenos įgūdžius, bendruomenės bei tėvų pastangomis, kurti integruotą, visa apimančią sveikatos stiprinimo sistemą bei sveikatai palankią aplinką.

8.6. Prioritetai – saugi ir sveika vaikų ugdymo(si) aplinka, sveikos gyvensenos idėjų sklaida.

8.7. Darželio vaikų sveikatinimas vyksta šiomis kryptimis:

- sveikos aplinkos kūrimas;
- gamtosauginių įgūdžių ugdymas;
- asmens higienos įgūdžių ir saugios gyvensenos ugdymas;
- ankstyvoji žalingų įpročių prevencija;
- sveikos mitybos pradmenų formavimas.

8.8. Darželio pedagogės ir sveikatos specialistai kuria ilgalaikius ir trumpalaikius vaikų sveikos gyvensenos ugdymo ir sveikatinimo projektus, atsižvelgiant į įstaigos metinės veiklos plane ir grupių ugdymo metų planuose numatytus tikslus ir uždavinius.

III. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

9. Darželis sudaro sąlygas kiekvienam vaikui nuolat dalyvauti ilgalaikėje socialines ir emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje.

10. Bendrąją prevenciją vykdo ikimokyklinių ir priešmokyklinių grupių pedagogai, psichologai, socialiniai pedagogai ir sveikatos priežiūros ir kiti specialistai, įgiję atitinkamą kvalifikaciją.

11. Programos integruojamos į ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių veiklas, pagal programas ir projektų veiklą, organizuojamus renginius: ikimokyklinėse įstaigose ir priešmokyklinėse grupėse ne mažiau kaip 5 val. per metus.

12. Direktoriaus pavaduotojas ugdymui koordinuoja Darželyje vykdomų prevencijos programų, integruojamų į ugdymo turinį, vykdymą: ikimokyklinių ir priešmokyklinių grupių pedagogai veiklos planuose pažymi apie atitinkamos temos pateikimą ugdytiniais.

13. Darželio administracija sudaro sąlygas pedagogams ir kitiems specialistams, dirbantiems pagal šią Programą, pasirengti ją vykdyti ir prisidėti prie kvalifikacijos tobulinimo.

14. Ugdymosi pasiekimai vertinami pagal Programose pateiktus reikalavimus: ką ugdytinis privalo žinoti, gebėti, kokius įgūdžius ir vertybines nuostatas turi įgyti. Ugdytinių pasiekimai, atitinkantys iškeltus uždavinius, žinias, gebėjimus, įgūdžius ir vertybines nuostatas, yra prevencinės veiklos veiksmingumo rodiklis.

Alkoholio, tabako ir kitų psichiką
veikiančių medžiagų vartojimo
prevencijos programos
1 priedas

MOKINIŲ PASIEKIMAI, ŽINIOS, GEBĖJIMAI, ĮGŪDŽIAI IR VERTYBINĖS NUOSTATOS

IKIMOKYKLINIS IR PRIEŠMOKYKLINIS UGDYMAS

UŽDAVINIAI:

1. Padėti vaikams suprasti, kaip augti sveikam ir saugiam, išvengti pavojingų medžiagų ir rizikingo elgesio.
2. Ugdyti gebėjimus suprasti savo sveikatos būklę, atsargiai elgtis su vaistais, būtiniemis cheminėmis medžiagomis, vengti rizikos, susijusios su rūkymu ir alkoholinių gėrimų vartojimu.
3. Skatinti nuostatas: saugoti ir stiprinti sveikatą, laikytis saugos butyje, vengti kenksmingų medžiagų ir rizikingo elgesio.

Tema	Pasiekimai	Žinios	Gebėjimai/įgūdžiai	Vertybines nuostatas/požiūris
Vaistai	Žino, kad vaistai vartojami tik sergant. Supranta, kodėl negalima imti jokių vaistų be tėvų ar gydytojų nurodymų. Žino galimus pavojus dėl neatsargaus vaistų vartojimo.	Sveikata ir sveikatos stiprinimo būdai (fizinis aktyvumas, vitaminai ir t.t.) Netinkamo vaistų vartojimo pasekmės.	Ugdomi gebėjimai suprasti savo būseną, savijautą ir kreiptis pagalbos suaugusiuosius, kai jaučiasi blogai.	Ugdoma nuostata sveikai gyventi ir elgtis atsakingai su vaistais. Formuojamas atsakingas požiūris į sveikatą.
Buitinės cheminės medžiagos	Žino, kad butyje naudojamas medžiagas galima naudoti tik pagal paskirtį ir laikytis saugos nurodymų. Supranta, koki pavojų gali kelti netinkamai naudojamos buitinės cheminės medžiagos ir geta elgtis atsargiai.	Kai kurios butyje naudojamos medžiagos (valikliai, skalbimo milteliai, dažai, klijai ir kt.), jų paskirtis. Kuo jos gali būti pavojingos, jei	Ugdomi gebėjimai naudoti buitines chemines medžiagas tik pagal paskirtį ir prižiūrint suaugusiems, taip pat pastebėti netinkamą vietą	Ugdomos savisaugos ir švaros laikymosi nuostatos.

REKOMENDUOJAMA LITERATŪRA IR INTERNETO SVETAINĖS

1. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. Priešmokyklinis, pradinis ir pagrindinis ugdymas. Vilnius, 2003.
2. Bendrosios programos ir išsilavinimo standartai. XI–XII klasės. Vilnius, 2002.
3. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Programa. Parengė: L. Bulotaitė, V. Gudžinskienė. Vilnius, 2003, 2005.
4. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. Parengė: O. Monkevičienė, D. Jakučiūnienė. Vilnius, 2003, 2005.
5. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Pradinės klasės. Parengė O. Rugevičienė. Vilnius, 2003, 2005.
6. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. V–VIII klasės. Parengė A. Davidavičienė. Vilnius, 2003, 2005.
7. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. IX–X klasės. Parengė I. Pilkauskienė. Vilnius, 2003, 2005.
8. Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo universalioji programa. Vilnius, 2005.
9. Nacionalinė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004–2008 metų programa. Vilnius, 2003.
10. Sveiko gyvenimo būdo ir tinkamos asmens higienos mokyklinės programos. Vilnius, 1999.
11. Vaikų ir jaunimo socializacijos programa. Vilnius, 2004.
12. Alkoholis ir kiti narkotikai. Atviros Lietuvos fondas, Vilnius, 1994.
13. Avižinis S., Čaplinskas S., Dmitrijevas V. ir kt. Narkomanija ir jos prevencija: informacinė medžiaga. Vilnius, 2001.
14. Bajoriūnas Z. Šeimos ugdymo mokslas ir praktika. Vilnius, Kronta, 2004.
15. Bitinas B. Hodegenetika. Auklėjimo teorija ir technologija. Vilnius, Kronta, 2004.
16. Bažnyčia, narkotikai ir narkomanija: sielovados vadovėlis. Vilnius, 2003.
17. Bulotaitė L. Alkoholio ir kitų narkotikų vartojimo prevencija mokykloje, Vilnius, 2000.
18. Bulotaitė L., Pivorienė R.V., Sturlienė N. Drauge su vaiku: psichologo patarimai mokytojams. Vilnius, 2001.
19. Bulotaitė L. Cigaretės, alkoholis ir narkotikai: knygelė ikimokyklinukų ir pradinukų tėvams, auklėtojams ir mokytojams. Vilnius, 2003.
20. Bulotaitė L. Piknaudžiaujančių alkoholiu tėvų vaikas. Mano vaikai: priešmokyklinis vaiko ugdymas. Kaunas, 2003.
21. Bulotaitė L. Narkotikai ir narkomanija. Iliuzijos ir realybė. Vilnius, 2004.
22. Čaplinskas S., Stonienė L. Kaip nuo narkomanijos apsaugoti „Svajonės“ mokyklą? Vilnius, 2002.
23. Černiauskienė M. Apie priklausomybę sukeliančias medžiagas ir jų vartojimo prevenciją ugdymo institucijose: metodinė medžiaga. Vilnius, 2000.
24. Davidavičienė A. G. Alkoholi ir kitus narkotikus vartojantys moksleiviai, Vilnius, 2000.
25. Davidavičienė A. G., Stonienė L. Narkotikų vartojimo ir ŽIV / AIDS prevencija ugdymo institucijose: metodinės rekomendacijos. Vilnius, 2000.
26. Davidavičienė A. G. Tėvams apie narkotikus. Kaip apsaugoti vaikus? Vilnius, 2001.
27. Davidavičienė A. G. Narkotinių medžiagų vartojimo prevencijos programa ir standartas. Metodinė priemonė. VPSC. Vilnius, 2001.
28. Davidavičienė A. G. Paauglių narkotikų vartojimas Lietuvoje ir Europoje: tyrimų medžiaga. ESPAD – alkoholio ir kitų narkotikų tyrimo projektas Europos mokyklose. Vilnius, 2004.
29. Dapkienė S. Klasės auklėtojas ir tėvai-partneriai. Šiauliai, 2002